

РЕЦЕНЗИЯ

**относно дисертационния труд за придобиване на образователната и научна степен
„Доктор“**

на тема: „Мениджмънт на футболни лагери за развитие на таланти“

Автор на дисертационния труд: Георги Ангелов

Научен ръководител: доц. Иван Славчев, доктор

Докторска програма: Теория и методика на спортната наука

Професионално направление: 7.6 „Спорт“

1. За докторанта

Интересът на Георги Ангелов към темата на дисертационния му труд е напълно резонен, предвид професионалната му ангажираност и развитие като спортен предприемач в сферата на организиране на различни спортни събития, и човек, преминал през административни позиции във футболен клуб. Практическата му работа върви успоредно с академичния му път, изразяващ се в придобиването на бакалавърска и магистърска степен по бизнес администрация в УНСС, а по-късно и втора магистратура в НСА „Васил Левски“. Комбинацията от професионален интерес и академична подготовка на докторанта рефлектира върху избора, подхода и систематичния процес на разработване на представената дисертационна тема.

2. Актуалност, характеристика и критични бележки на дисертационния труд

Темата на труда е свързана с процеса на организиране и реализация на футболни лагери за деца, целящи комбинация от цели – от забавление, социализация и идентифициране на потенциални таланти до разработване на нови пазари, популяризиране на определени футболни клубове и извличане на комерсиални дивиденди за организаторите. Тази практика придоби нарастваща популярност през последните години и у нас, с провеждането на редица футболни лагери за подрастващи, в сътрудничество с известни чуждестранни футболни брандове, главно от Италия и Испания.

Доколкото е известно, до момента не са правени систематизирани академични опити за задълбочено и обхватно изследване на процеса на създаване, управление и реализация на подобен род събития. В този смисъл тематиката на дисертацията предлага широко поле за разкриване както на нови, така и на познати аспекти от технологията на техния специфичен мениджмънт. Представеният дисертационен труд е в обем от 205 страници, от които 180 съдържателна част, 10 страници библиографски източници (31 на

български и 106 на чужд език) и две приложения. Разработката е структурирана в четири глави.

За разкриването на същността и цялостния технологичен процес на планиране, организиране и провеждане на футболните лагери Георги Ангелов използва два интегративни теоретични подхода. Единият е отдавна утвърденият в академичната литература маркетингов микс, който предлага базисна платформа за разглеждането на футболните лагери като спортен продукт, неговото ценообразуване, промотиране и територия на създаване и потребление. По-значимото обаче е, че авторът адекватно прилага и теоретичната рамка на Largo & Lusch (2004, 2008), пригодена за спортен контекст от Woratschek, Horbel & Popp (2014), относно процеса на съвместно създаване на полезна стойност в спортната практика, като по този начин компенсира ограниченията на концепцията за маркетинговия микс. Този подход надхвърля границите на класическата размяна между производител (спортната организация) и потребител (спортуващ, участник, зрител), като основа и източник на полезна стойност в спорта, и разглежда процеса на нейното създаване като комбинация от интегриране на компетенции и ресурси от страна на всички заинтересовани страни, които имат равнопоставен принос и участие, а ефектите зависят от това до каква степен и под каква форма всяка от страните изгражда връзка със събитието и участва в комплексни ресурсни взаимодействия. Това е различен концептуален поглед, който представя значително по-адекватни възможности за анализ на реалните практически аспекти в контекста на футболните лагери за подрастващи.

Пространно и аргументирано с подкрепяща литература са представени характеристиките и елементите на съвременните спортни лагери за подрастващи, в т.ч. технологични етапи, основополагащи управленски функции и маркетингови дейности, като е направено ясно разграничение със специализираните тренировъчни и подготвителни лагери на клубно ниво. В тази връзка детските футболни лагери са интерпретирани като: утвърдена стратегия за проучване, проникване и/или извличане на конкурентно предимство на определен пазар; механизъм за конкурентно позициониране; средство за генериране на приходи от продажба на пакет от услуги за участници и родители; привличане на спонсори; формиране на бизнес алианси с местни и глобални брандове; платформа за откриване и привличане на таланти за клубните ДЮА.

В тази част на труда са засегнати и въпроси от тясно методологично, психологично-мотивационно и социално естество, свързани с факторите и процесите от системата за откриване, подбор и развитие на талантиви подрастващи. По мое мнение, те имат периферно значение към същността на дисертацията, като внимание заслужава най-вече теоретичният модел на Гани за факторите и сферите за развитие на таланта, който Георги Ангелов използва в анализа и обобщенията в част от емпиричните резултати в глава III.

Въпреки, че коментираните в труда добри практики от чуждестранния опит имат за фокус идентифицирането и подбора на деца с талант за привличане в детско-юношески школи или академии, опитът у нас от организирането на подобни лагери, откупувайки на

франчайзингов принцип правото за използване на бранда на западни клубове, показва, че мотивите са предимно от комерсиален характер. Прекомерният акцент върху търсенето на причинно-следствена връзка в твърдението, че „добрият мениджмънт на подобни кампове ще спомогне за развитието на таланти”, докато реално организаторите са изцяло частни, водени от икономически подбуди, се наблюдава вкл. и в раздела „Постановка на проблема” в глава I, както и при въпросите с български треньори в глава III. Макар и загатнато, никъде в анализа обаче не става ясно:

- *Доколко българските футболни клубове, скаути, треньори, директори на школи, агенти се позовават на подобна практика?*
- *Каква е по характер и как следва да се развива връзката между един утвърден заинтересован от такива събития субект и външната организация, извършваща мениджмънта на подобни лагери?*
- *Как се проследява впоследствие пътят на развитие на различните като профил, мотиви и очаквания участници в лагерите?*
- *На какво се дължи тенденцията на задържане в броя на участниците, въпреки ръста в броя на реализираните лагери?*

От гледна точка на разглеждането в практически план на три от ключовите етапи от управлението на футболните лагери – планиране, реализация, контрол на събития – като добро авторско решение може да се определи позоваването на разработения от Nufer (2002) триизмерен модел за маркетинга на събития, състоящ се от комбинация от възможни типологизации, съобразно целевата им група, концептуален фокус и насоченост.

Авторът демонстрира нужните компетенции и умения при боравенето с документални и литературни източници, както и в прилагането на комбинация от седем вида научни методи за събиране, обработка и анализ на емпирични данни. Специално внимание заслужава критичният описателен подход при тълкуването на факти, събития и процеси, поставени в специфичен контекст. Добро впечатление прави и ясно очертаните ограничения на изследването в глава II, което от една страна показва защо обект на проучването не са били две ключови групи участници в лагерите – децата и италианските треньори, но от друга страна това се явява и ограничение при пълноценното прилагане на избрания теоретичен подход.

В третата глава от труда е анализиран детайлно процесът по провеждане на „Интер Академи Камп България” по примера на сдружение „Бъдеще чрез спорт”, като основна реализираща организация, част от която е и авторът на дисертацията. Това е постигнато чрез прилагане на описания в методологията метод на изследване на отделни случаи. Подробно са представени всички етапи на планирането, организацията, логистиката и практическата реализация, в т.ч. включени елементи, дейности, партньори, технологични процеси, комуникация, координация, ресурсно и маркетингово осигуряване на събитието.

С цел по-добро онагледяване и извличане на подкрепящи данни, относно формулираните задачи и тези на труда, е осъществено експертно анкетно проучване с 96 треньори, работещи както в системата на ДЮФ, така и в клубове от професионалния и аматорския футбол у нас. Треньорите са включени в проучването предвид влиянието и ролята, която имат при подбора и развитието на подрастващи таланти. Основните въпроси са ориентирани към проблеми, свързани със селекцията и развитието на футболни таланти, допълнено с няколко въпроса, касаещи различни аспекти от ресурсното осигуряване на футболните клубове. Остават открит въпросът: *На какъв принцип са идентифицирани и включени в извадката анкетираните треньори?*

Второто анкетно проучване е с 85 родители на деца, участвали в организирани от сдружението лагери. Оказва се, че повече от 90% от участниците имат предходно изградена връзка с футбола, посещавайки организирани тренировъчни занимания, но не става ясно какви са движещите мотиви за включване в подобни лагери. Въпросите към родителите са адресирани главно към етапи от развитието на тяхното дете във футболно отношение. Родителите като подкрепящ фактор и заплащащи такси са ключов социален и икономически актьор при вземане на решения не само за записване на детето в подобни лагери, а въобще за включване в организирани спортни занимания в клубна или друг вид среда. Три от въпросите в анкетата имат пряка връзка с предлаганите от сдружение „Бъдеще чрез спорт” лагери, и по-специално частично засягат социални, емоционални и футболни аспекти. Следва обаче да се посочи, че избраната скала от възможни отговори не позволява в пълна степен да се разкрият в дълбочина реалните протичащи процеси и възможни ефекти. Дискусионно е и дали родителите имат нужните компетенции да оценяват теми от рода на: шансове за развитие на футболни таланти у нас и в Западна Европа; кои треньори в ДЮФ са по-добри – западни или български; начин на организация на работата в ДЮШ; съответствие между финансови възможности и спортни резултати при един клуб.

Висока оценка заслужава представеният от автора модел за мениджмънт на футболен лагер в партньорство с глобален футболен бранд, като свързаните с него обяснения и интерпретации ясно произтичат и следват логиката на основната теоретична рамка, дискутирана в глава I. Идентифицирани са десет различни субекти на подобен тип събития, които влизат в различни по форма и вид ресурсни размени и социални взаимодействия, и където полезната стойност на самото събитие не идва от наличието на организатор, който предлага лагера като продукт на потребители, а възниква от съвместната интеграция на ресурси и активното въвличане на цялата мрежа от заинтересовани субекти, при което ползата за всеки се съдържа в специфичните начини и контекст на използване.

Успоредно с това е представен и авторски поглед върху разкриването на ключови характерни особености, фактори, критерии за съвместимост и процеси в мениджмънта на футболни лагери за привличане, обучение и потенциална селекция на талантиливи деца. Предложена е и матрица на три типа футболни лагери, предлагани от различен тип

организации, съобразно 10 критерия, но не е известно на каква основа са определени и аргументирани.

Текстът в глава четвърта има ясно изразен обобщаващ характер и представя изводи и коментари, произтичащи от анализа в предходните раздели на труда. Формулираните изводи като цяло кореспондират с изследователските задачи, но липсват такива, които да произтичат от анкетното проучване с треньори и родители. Също така, следва да се подчертае, че формулировката на извод 4, относно социалните ефекти от подобни лагери, не е коректна, тъй като не почива на конкретни емпирични данни от изследване в труда, а е продукт на пожелателно мислене. Предложените препоръки са ориентирани към работата на ДЮШ и футболните клубове, като съдържат идеи за оптимизиране на определени техни практики в сферата на ДЮФ.

В структурен, съдържателен и научноизследователски план дисертацията отговаря на утвърдените стандарти за подобен род разработки. Следва да се отбележи, че авторът и научният ръководител на труда са взели под внимание и са отразили голяма част от направените критични коментари и препоръки от вътрешната апробация.

3. Приноси на дисертационния труд

1. Приложената теоретична рамка относно процеса на създаване на полезна стойност в спортната практика, като съвместно начинание между съвкупност от заинтересовани страни, на основата на интегриране на различни ресурси, позволява да се разкрият и анализират основните характеристики от мениджмънта на футболните лагери за подрастващи като вид специално събитие и стратегически символен ресурс, чиято активация става посредством различни по форма и вид социални взаимодействия.
2. Предложеният концептуален модел за създаване, организиране и осъществяване на футболни лагери, в партньорство с друг световно популярен футболен клуб, може да се адаптира и възпроизведе като добра практика от други субекти и колективни спортове.
3. Разкрити са особеностите в създаването, планирането, организацията и логистиката на футболните лагери за подрастващи, в качеството им на набиращи все по-голяма популярност събития и механизъм за реализация на различни стратегии и цели на широк спектър от организации.

4. Публикационна и образователна дейност на докторанта

В изпълнение на утвърдените изисквания за присъждане на ОНС „Доктор“ докторантът Георги Ангелов е представил две статии, свързани с темата на дисертацията. Те са публикувани в реферирани и индексирани научни списания у нас. Авторефератът отговаря на утвърдените изисквания. В пълен обем и без забавения във времето, успешно е осъществен и процесът на обучение, съобразно планираното в докторската програма

„Теория и методика на спортната наука“ и индивидуалния план за обучение на докторанта.

5. Заключение

Задълбоченият и обхвaten анализ на свързани с тематиката литературни източници и документални материали, съпътстван с ясно изразена авторска позиция и практически опит, демонстрираните компетенции при прилагането на комбинация от научноизследователски методи от страна на докторанта, построената логика и тълкуване на емпиричните данни през призмата на приложения теоретичен подход, изведеният концептуален модел за практическо приложение, изпълнените образователни и наукометрични изисквания в процеса на докторантското обучение, ми дават основание да заключа, че дисертационният труд притежава необходимите качества и произтичащи научни приноси, и с убеденост изразявам положителното си становище „ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ на Георги Ангелов.

Рецензент:

доц. Иван Сандански, доктор

REVIEW

**On PhD thesis titled “Management of football camps for talents development”
submitted for awarding educational and scientific degree “Doctor”**

Author: Georgi Angelov

Research supervisor: assoc. prof. Ivan Slavchev, PhD

PhD programme: Theory and Methodology of Sport Science

Professional field: 7.6 „Sport“

1. General notes on the PhD student Georgi Angelov

Georgi Angelov's interest in the topic of his dissertation work is completely reasonable, given his professional commitment and development as a sports entrepreneur in the field of organising various sport events, and a person who has occupied administrative positions in a football club. His practical work runs parallel to his academic path, resulting in the acquisition of a bachelor's and master's degree in business administration at UNSS, and later a second master's degree at NSA "Vasil Levski". The combination of professional interest and academic preparation of the doctoral student reflects on the choice, approach and systematic process of developing the presented dissertation topic.

2. Actuality, characteristics and critical notes on the dissertation thesis

The topic of the PhD thesis concerns the process of organising and implementing football camps for children aimed at a combination of goals varying from entertainment, socialisation and identification of potential talents to developing new markets, promoting certain football clubs and delivering commercial gains for their organisers. This practice has been gaining an increasing popularity in recent years in our country, with the holding of a number of football camps for youth in cooperation with famous foreign football brands, mainly from Italy and Spain.

As far as can be ascertained, until now no systematic academic attempts have been made for revealing the process of creation, management and implementation of such events. In this sense, the topic of the dissertation offers a wide field for unpacking both new and familiar aspects of the technology of their specific management. The presented PhD thesis has a volume of 205 pages, of which 180 are the content part, 10 pages of bibliographic sources (31 in Bulgarian and 106 in a foreign language) and two appendices. The work is structured in four chapters.

To elaborate the essence and the overall technological process of planning, organising and conducting football camps, Georgi Angelov uses two integrative theoretical approaches. The first one is the well-established in the academic literature marketing mix, which offers a basic platform for considering football camps as a sporting product, its pricing, promotion and place of creation and consumption. However, what is more significant is that the author also adequately applies the theoretical framework of Largo & Lusch (2004, 2008) adapted to a sport context by Woratschek, Horbel & Popp (2014). It is concerned with the process of value co-creation in sports practice, as thus compensating for the limitations of the marketing mix concept. This approach goes beyond the boundaries of the classic exchange between a producer (the sports organisation) and a consumer (athlete, participant, spectator) as the basis and source of value in sport, and considers the process of its creation as a combination of integrated competences and resources on the part of all interested parties who have equal contribution and participation, and the effects depend on to what extent and in what form each of the parties builds a relationship with the event and participates in complex resource interactions. This is a different conceptual view that presents significantly more adequate possibilities for analysing the real practical aspects in the context of youth football camps.

The characteristics and elements of nowadays sport camps for adolescents are presented extensively and argued with supporting literature, including technological stages, management functions and marketing activities, with a clear distinction made with the specialised training and preparatory camps at club level. In this regard, children's football camps have been interpreted as: an established strategy to explore, penetrate and/or derive a competitive advantage in a particular market; competitive positioning mechanism; a means of generating revenue from the sale of a package of services to participants and parents; attracting sponsors; formation of business alliances with local and global brands; talent identification and selection mechanism for club youth academies.

In this part of the work, issues of a narrow methodological, psychological-motivational and social nature, related to the factors and processes of the system of identification, selection and development of talented youths are also discussed. In my opinion, they are of a peripheral importance to the essence of the dissertation, while Gani's theoretical model for the factors and areas of talent development, which Georgi Angelov uses in the analysis and generalizations in part of the empirical results in chapter III, deserves attention here.

Although some good practices from foreign experience discussed in the PhD thesis focus on the identification and selection of gifted children to bring them in to club youth academies, the experience in our country of organising similar camps by buying on a franchise scheme the right to use the brand of western clubs, shows that the motives are primarily of a commercial nature. The excessive emphasis on the search for causality in the statement that "good management of such camps will help the development of talents", while in reality the organisers are entirely private driven by economic incentives is observed including and in the section "Statement of the problem" in chapter I, as well as in the questions with Bulgarian coaches in chapter III. Although implicitly touched, nowhere in the analysis it becomes clear:

- To what extent do Bulgarian football clubs, scouts, coaches, football academies directors or agents rely on this practice?
- What is the nature and how should the relationship develop between an established entity interested in such events and the external organisation managing such camps?
- How is the development path of the various participants in the camps subsequently tracked, such as profile, motives and expectations?
- What is the reason for the retention trend in the number of participants, despite the growth in the number of hosted camps?

In terms of practical realization of three of the key stages of the management of football camps – planning, implementation, and control of events – the reference to the three-dimensional model for the marketing of events developed by Nufer (2002) and consisting of a combination of possible typologies, according to their target group, conceptual focus and orientation can be defined as a good author's decision.

The author demonstrates the necessary competencies and skills in handling documentary and literature sources, as well as in applying a combination of seven types of scientific methods to collect, process and analyse empirical data. The critical descriptive approach deserves special attention when interpreting facts, events and processes placed in a specific context. A good impression is also made by the clearly outlined limitations of the research in chapter II which, on the one hand shows why the object of the research was not two key groups of participants in the camps - the children and the Italian coaches, but on the other hand this is also a limitation in the full application of the chosen theoretical approach.

In the third chapter of the thesis the process of conducting "Inter Academy Camp Bulgaria" is analysed in detail, based on the example of the "Future through Sport" association, as the main implementing organisation, part of which is the author of the dissertation. This was achieved by applying the case study method described in the methodology. All stages of planning, organisation, logistics and practical implementation are neatly presented, including elements, activities, partners, technological processes, communication, coordination, resource and marketing provision of the event.

In order to better visualise and extract supporting data regarding the formulated tasks and those of work a survey was conducted with 96 coaches working both in the youth football system and in professional and amateur football clubs in Bulgaria. Coaches are included in the study given the influence and role they have in the selection and development of young talent. The main questions are deal with problems related to the selection and development of football talent, supplemented by several questions concerning different aspects of the resourcing of football clubs. The question that still remains is “What criteria were applied to identify the coaches in the sample”?

The second survey was carried out with 85 parents of children who participated in camps organised by the above association. It turns out that more than 90% of the participants had a previously established connection with football, attending organised training sessions but it is not

clear what are the driving motives for participation in such camps. The questions for parents are mainly addressed to stages of their child's football development. Parents as a supporting factor and fee payers are a key social and economic actor in making decisions not only for enrolling the child in such camps, but in general for inclusion in organised sports activities in a club or other type of environment. Three of the questions in the survey have a direct connection to the camps offered by the "Future through Sport" association, and to some extent partially touch on social, emotional and football aspects. However, it should be pointed out that the chosen scale of possible answers does not allow to fully reveal in depth the actual ongoing processes and possible effects. It is also highly debatable whether parents have the necessary competences to evaluate topics such as chances for the development of football talents in our country and in Western Europe; which coaches in youth football are better - Western or Bulgarian; way of organising the work at the youth football academies; match between financial capabilities and sporting results at a club.

The author's model for the management of a football camp in partnership with a global football brand deserves high praise, as the explanations and interpretations related to it clearly derive from and follow the logic of the main theoretical framework discussed in chapter I. Ten different entities of similar type of events have been identified. , which enter into different forms and types of resource exchanges and social interactions, and where the useful value of the event itself does not come from the presence of an organizer who offers the camp as a product to users, but arises from the joint integration of resources and the active involvement of the entire network by interested entities, where the benefit to each is contained in the specific ways and contexts of use.

In parallel, an author's view on the discovery of key characteristics, factors, compatibility criteria and processes in the management of football camps for the attraction, training and potential selection of talented children is presented. A matrix of three types of football camps offered by different types of organizations is also proposed, according to 10 criteria, but it is not known on what basis they are defined and argued.

The text in chapter four has a clear generalizing character and presents conclusions and comments resulting from the analysis in the previous sections of the work. The formulated conclusions generally correspond to the research objectives, but there are no conclusions drawn from the questionnaire survey with coaches and parents. Also, it should be emphasized that the wording of conclusion 4 referring to the social effects of such camps is not correct as it is not based on specific empirical data from research in the work but is a product of wishful thinking. The proposed recommendations are oriented towards the work of the youth football academies and club and contain ideas for improving their practices in the field of youth football.

In terms of structure, content and research merits, the dissertation meets the established standards for similar types of work. It should be noted that the author and his research supervisor have taken into account and reflected a large part of the critical comments and recommendations made during the internal approbation of the thesis.

3. Contributions of the dissertation thesis

1. The applied theoretical framework on the process of creating useful value in sports practice, as a joint venture between a set of interested parties, based on the integration of different resources, allows to reveal and analyze the main characteristics of the management of football camps for adolescents as a type a special event and a strategic symbolic resource, the activation of which takes place through social interactions of different forms and types.
2. The proposed conceptual model for creating, organising and implementing football camps, in partnership with another world-famous football club, can be adapted and reproduced as a good practice by other entities and team sports.
3. The specifics in the creation, planning, organization and logistics of football camps for youths as increasingly popular events and a mechanism for the implementation of various strategies and goals of a wide range of organisations, have been revealed.

4. Publication and educational activity of the PhD student

In fulfillment of the requirements for awarding the educational and scientific PhD degree Georgi Angelov has submitted two articles related to the dissertation. These are published in refereed and indexed scientific journals in our country. The abstract book meets the established requirements. In full volume and without time delays the study process was successfully carried out, in accordance with what was planned in the PhD program "Theory and Methodology of Sports Science" and the individual training plan of the doctoral student.

5. Conclusions

The in-depth and comprehensive analysis of literature sources and documentary materials related to the topic, accompanied by a clearly expressed authorial position and practical experience, the demonstrated competencies in the application of a combination of research methods by the doctoral student, the constructed logic and interpretation of empirical data through the lens of applied theoretical approach, the derived conceptual model for practical application, the fulfilled educational and science-metric requirements in the PhD study process, make me confident to conclude that the dissertation thesis has the necessary qualities and research contributions, and to express my positive opinion "PRO" for awarding Georgi Angelov the educational and the scientific degree "Doctor".

Reviewer:

Assoc. Prof. Ivan Sandanski, PhD